

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 9 · MATURA USTNA 2027–2028

ANTYGONA · KONTEKST: KRÓL EDYP

LOS CZY WŁASNY UPÓR?

Pytanie jawne 9: „Człowiek wobec przeznaczenia. Omów zagadnienie na podstawie Antygony Sofoklesa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Człowiek nie wybiera wszystkich okoliczności swojego losu, ale wciąż odpowiada za sposób, w jaki na nie reaguje.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

W „Antygonie” przeznaczenie ciąży nad rodem Labdakidów, ale to decyzje bohaterów — wierność Antygony i upór Kreona — nadają mu kształt.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Edyp ucieka przed przepowiednią i właśnie przez to ją spełnia; Antygona świadomie wybiera swój los — obie tragedie pytają o granice ludzkiej wolności.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

1. Postaw tezę: Czy przeznaczenie odbiera bohaterom możliwość wyboru?
2. Wyjaśnij punkt wyjścia: Jakie wcześniejsze wydarzenia ciążyą nad Antygoną, zanim podejmie decyzję?
3. Pokaż sytuację tragiczną: Między jakimi drogami wybiera Antygona? Jaka cena wiąże się z każdą z nich?
4. Porównaj Antygonę z Ismeną: Dlaczego reakcje sióstr pokazują, że los nie steruje każdą decyzją jak marionetką?
5. Sprawdź rolę Kreona: Czy władca mógł wpłynąć na przebieg wydarzeń? Kiedy zmienia zdanie?
6. Użyj kontekstu: Król Edyp: Co wie Edyp, gdy próbuje uniknąć przepowiedni? Czym jego położenie różni się od sytuacji Antygony?

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy przeznaczenie odbiera bohaterom możliwość wyboru?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bohaterowie nie wybierają wszystkich okoliczności: Antygona należy do rodu dotkniętego klątwą i zastaje konflikt po śmierci braci. Nadal odpowiadają jednak za swoje reakcje. Antygona świadomie decyduje się na pochówek Polinejkesa, a Kreon długo podtrzymuje zakaz.

2. Wyjaśnij punkt wyjścia — Jakie wcześniejsze wydarzenia ciążą nad Antygona, zanim podejmie decyzję?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Jest córką Edypa, należy do rodu Labdakidów, nad którym ciąży klątwa. Jej bracia Eteokles i Polinejkes zabili się nawzajem w walce o Teby. Antygona nie może zmienić rodzinnej przeszłości ani przywrócić im życia.

3. Pokaż sytuację tragiczną — Między jakimi drogami wybiera Antygona? Jaka cena wiąże się z każdą z nich?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Postuszeństwo wobec Kreona oznaczałoby pozostawienie ciała brata bez obrzędu, który uważa za obowiązek religijny i rodzinny. Pogrzeb Polinejkesa łamie dekret i grozi jej śmiercią. Antygona zna tę groźbę, a mimo to działa.

4. Porównaj Antygona z Ismeną — Dlaczego reakcje sióstr pokazują, że los nie steruje każdą decyzją jak marionetką?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Obie mają tę samą historię rodzinną i słyszą ten sam zakaz. Ismena nie pomaga z obawy przed władzą i karą. Antygona decyduje się złamać dekret. Ich odmienne wybory pozwalają oddzielić narzucone okoliczności od własnych czynów.

5. Sprawdź rolę Kreona — Czy władca mógł wpłynąć na przebieg wydarzeń? Kiedy zmienia zdanie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Kreon mógł wysłuchać Haimona i Tejrezjasza wcześniej. Przez długi czas broni zakazu, a ustępstwo traktuje jako utratę autorytetu. Ostatecznie próbuje naprawić błąd, lecz działa zbyt późno. Antygona odbiera sobie życie w grobowcu; potem umierają Haimon i jego matka Eurydyka.

6. Użyj kontekstu: Król Edyp — Co wie Edyp, gdy próbuje uniknąć przepowiedni? Czym jego położenie różni się od sytuacji Antygony?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Edyp słyszy, że zabije ojca i poślubi matkę. Ucieka od ludzi, których uważa za rodziców, nie znając prawdy o pochodzeniu. Nieświadomie zabija Lajosa i poślubia Jokastę. Antygona zna tożsamość brata, zakaz Kreona i możliwą karę. U obojga istnieje ciężar losu, ale zakres wiedzy przy podejmowaniu decyzji jest inny.